

AKADEMİK Sayfalar

21. CİLT

SAYI: 1 • 5 OCAK 2022 ÇARŞAMBA

KURUCUSU:
Mehmet Ali UZ

YAYIN KURULU:
Dr. Mehmet Ali UZ
Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU
Ahmet ÇELİK
Serdar CEYLAN
Ali IŞIK
Hasan YAŞAR

Merhaba

Gazetesinin okuyucularına
her Çarşamba ücretsiz ekidir

www.merhabahaber.com
 facebook.com/akademiksayfalar

AKADEMİK Sayfalar

CİLT: 21 • SAYI: 1 • 5 OCAK 2022 ÇARŞAMBA

KURUCUSU:

Mehmet Ali UZ

YAYIN KURULU:

Dr. Mehmet Ali UZ

Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU

Ahmet ÇELİK

Serdar CEYLAN

Ali IŞIK

Hasan YAŞAR

GRAFİK-TASARIM:

Züleyha ÖNAL

www.merhabahaber.com

facebook.com/akademiksayfalar

21. CİLDE BAŞLARKEN

Dr. Mehmet
Ali UZ

Küçük aralıklarla birlikte bu yıl, Akademik Sayfalar'ın neşrine başlayalı yirmi üçyirmi dört yıl olmuş. Allah'a ne kadar şükretsek azdır. Geçen yıl 20. cildimizi tamamladık. Her zaman söylerim böyle uzun soluklu bir kültür çalışması sadece Konya'da değil, Türkiye'de de bir ilktir. Akademik Sayfalar'ın Türkiye'den başka Amerika ve Avrupa'dan da takip edilmesi ayrı bir gurur kaynağı...

Maalesef toplumun kültür ile yani din, dil, tarih şuuru, sanat, örf ve âdet gibi değer hükümleriyle ilgili bir hassasiyeti ve isteği yok. Bunun için olmalı ki, devlet de bu konular üzerine eğilmiyor. Çok partili döneme geçmemize rağmen kültür ve eğitim meseleleri hep iktidarlar tarafından ihmal edildi. Bu sebeple kültür meseleleri ile uğraşmak, seçkin bir aydın grubun üzerine düştü, seçkin bir aydın grubu diyorum. Zira aydın grubun büyük bir kesimi günlük meşgaleler içerisinde kaybolup gidiyor, kültür meseleleri ile uğraşmaya vakit bulmuyor. Tabii bu meseleler biraz da gönül işi...

Bereket versin bazı belediyeler kültür meselelerine ve millî-manevî değerlere sahip çıkıyor. Büyükşehir ve bazı ilçe belediyelerimiz kültür meselelerine değer veriyor. Bu konuda on-on beş yıldır Konya'da güzel şeyler oldu.

Kültür ile ilgili ciddi çalışmalar yapıldı. Karatay Belediyesi bazı kültür çalışmaları yanında, Akademik Sayfalar'a da sahip çıkarak bunu gösterdi. Büyükşehir Belediyemiz de güzel projelere imza attı. Hepsine teşekkür borçlu olduğumuzu ifade etmek isterim.

Geçmişte olduğu gibi bundan sonra da büyük bir hız ve azimle, Konya kültürünü hizmet etmeye devam edeceğiz. Allah'a şükür bunu yapacak ideal bir kadroya sahibiz. Eğer bu yıl yirmi ciltlik Akademik Sayfalar'dan bir Konya kültür külliyatı hazırlaya bilirsek Konya'ya büyük hizmet etmiş olacağız.

Fakir, yıllardan beri gençlerle ilgilenirim. Onların iyi yetişmeleri son derece önemlidir. Biz bu çalışmalarımızda onları da aramızda görmek isteriz. Yukarıda da ifade ettiğim gibi kültür toplumu ayakta tutan en güçlü bir bağ olduğuna göre, kültür meselelerine devlet, toplum ve diğer çalışma gruplarınca da değer verilip ele alınması büyük önem arz eder. Aksi hâlde içinde bulunduğumuz sıkıntı ve çalkantılardan kurtulmamız mümkün değildir. Vakit geç olmadan bunu yapmamız gerekir. Bu konuda taş üstüne taş koyanlardan Allah razı olsun diyor, bu yolda bize destek veren bütün kurum ve kuruluşlara ve değerli gönül dostlarıma teşekkür ediyorum.

Prof. Dr.
Saim
SAKAOĞLU

ÇOCUKLUĞUMUZDA KÖMŞULUK İLİŞKİLERİ

Günümüze gelinceye kadar mahalle kavramı ve mahallemizle ilgili olarak birkaç yazımızın olduğunu hatırlatarak yazımıza başlamak istiyoruz. Hatta bunlardan biri uluslararası bir toplantıda bildiri olarak da sunulmuştu. Kişi mahallesini severse yazmadan durabilir mi? Biz de öylece yaşadık ve her fırsatta oralardan söz ettik. Fahrünnisa Mahallesi dedik, Çaybaşı Caddesi dedik, derken ortaya kitaplar koyuverdik: Çaybaşı Yazıları (2000, 2002), *Fahrünnisa Mahallesi Çaybaşı Caddesi* (2015).

Biz bu mahallede, ilk yıllarını hatırlayamasak bile dolu dolu 20 yıl yaşadık: 1939-1959. Bu yıllar bizim çocukluk ve ilk gençlik yıllarımızdır. Ve 29 yıl sonraki dönüşümüzde bu mahalleyi hiç ihmal etmedik. Vakta ki kentsel dönüşüm fırtınası esiverince bizler de savrulup kaldık. O günlerin hatıralarını yukarıda adını andığımız ikinci kitabımızın hüznü dolu sayfalarında bulabileceksiniz.

Neresidir bu mahalle ve onun başlıca caddesi olan Çaybaşı... Günümüzde il merkezinden güneye inmek, Çumra, Karaman ve Mersin'e gitmek için çevre yolunu dolaşmamız gerekiyor. Oysa, 1950'li yılların ortalarında, yerinde bugün Karatay Belediyesi'nin otogarının bulunduğu alanda Garaj adını verdiğimiz bir mekân oluşturulmuştu. İşte, bu-

radan yola çıkan güney otobüsleri, bir zamanlar AYNANIN ORASI diye bilinen kavşaktan geçerek Ulurmak Caddesi üzerinden yol alırlardı. Hiç unutmuyoruz, sözü edilen AYNANIN ORASI, aynı zamanda Tahtatepen'den yukarıya uzanan sokağın da başında idi. Orada, belki de Konya'mız ilk trafik işaretlerinden olan bir tabela vardı. Bu yuvarlak tabelanın üzerinde de şunlar yazılı idi: Çumra 45, Karaman 103. (Sayılar belki üç aşağı, beş yukarı olabilir.) Garaj'dan çıkan bir otobüs anılan kavşaktan yoluna devam ederdi. Hiç unutmuyorum, Mersin'de görevli olan küçük dayımı ziyarete giderken Garaj'a kadar gitmemiş, otobüse Çaybaşı Caddesi'nin Ulurmak Caddesi'yle kesiştiği kavşakta binmiştik. Keza dönüşte de aynı yerden indiğimizi de belirtmek isteriz.

İşte bizim Çaybaşı Caddemiz bu otobüse bindiğimiz kavşakta başlıyor, Aksinne'ye kadar da devam ediyordu. Birkaç caddesi olan mahallemiz ise Çaybaşı Caddesi üzerindeki, sağlı sollu beşer altışar evden sonra başlıyordu. Öbür caddelerimiz ise Baruthane, Maraş ve Abrürreşit adlarını taşıyordu.

Bizim evimiz mahallemizin Çaybaşı Caddesi üzerindeki ikinci ev idi, ilk ev ise emmimin evi idi. Bizlerden önceki evler ise Ulurmak Mahallesi'ne bağlı idi.

Ama hangi Uluirmak Mahallesi? Ali Hoca mı, Saka mı, Burhande mi? Karşı tarafımızda, yani tek sayılı kapı numarası olan bölümde ise bizim karşıımıza gelinceye kadar, bir çıkmaz sokakla birlikte, sonraları sayıları artan dört ev vardı.

Komşuluğumuza gelince... Mahallemizde aralarında akrabalık bağı olanların sayısı hiç de az değildi, Bunlardan iki aileyi hatırlatmak isteriz. Bu ailelerin başında bizim ailemiz gelmektedir. Dedemizin vefatından sonra amcamla ikiye bölünüp iki ev haline getirilen kocaman evde iki kardeş kendi evlerinde yaşamışlardır. Ayrıca küçük halamız Hatice Özgüzar da eşi ve çocuklarıyla bir kapı ötemizde oturmaktaydı.

Millî güreşçimiz Yusuf Yörelî de birkaç ailenin önde gelen temsilcisidir. İsmail Sesigür ve Mustafa Büyükbirler de bu ailenin mensuplarıdır.

Komşulukları da kendi aralarında sınıflandırabiliriz. Öyle komşuluklar vardır ki ev hanımları hem sokak kapılarının dışında, kapı önlerinde hem bahçe duvarlarının üzerinden konuşup sohbet edebilirlerdi. Oturmaya gidilecek komşuların önemli bir bölümü ise evimizin sağında, solunda veya karşısında olabilirdi. Mesela bizim evimizin bir yanında amcamlar, öbür yanında eski muhtarımız Salih Amcalar oturuyorlardı. Aradaki yolun karşısında ise (Çaybaşı Caddesi) Türkmenler (Ahmet Amcalar) ile önceleri Abdullah Efendiler, sonradan Edirnegil oturuyordu, Bu, daha ötelelerde oturan komşularla olan ilişkilerin az olduğu anlamına gelmezdi. Bazı komşuluklar evler arasındaki mesafelerle orantılı olmazdı. Mesela, cici babaannem birkaç kapı sağımızda olan Hacer Abla dediğimiz önceleri dul olan bir hanımı daha çok ziyaret ederdi. Annem ise dört

Mahallemizin meşhur ve tek dört yol ağzı

Üç cadde üzerine kurulu olan mahallemizin tek dört yol ağzı, Uluirmak'tan başlayıp Gemalmaz'a kadar sürüp giden Çaybaşı Caddesi'nin Baruthane Caddesi ile Maraş Caddesi'yle keşiştiği yol ağzı. Bizler, ikinci caddeye nedense Maraş Sokağı derdik. Başlamasından 50-60 metre sonra sağa ayrılan yeni caddemizin adı ise Abdürreşit Caddesi idi. Dört yol ağzının karşıdaki iki katlı ev Tuzcu Halim Amca'nın olup altı da mahallemizin ilk bakkal dükkânı idi. Çeşmemiz birkaç defa yer değiştirmişti.

yal ağzından oldukça ileride bulunan Vesile Abla'ya (Kepekçiler) giderdi. Aralardaki bazı ailelerle pek az görüşülürdü.

Babam iyi bir aşı ustası idi. Mevsimi gelince babamın bu özelliğini bilen komşular ağaçlarının aşılmasını için babama ricada bulunurlardı. Babam bu aşılmanın yaz ortası veya güz başında yapılanlarına bazen beni de götürürdü. Bizi evinde bekleyen komşumuzla bahçesine geçilir, aşılacak ağacın yanına gidilir. Aşı çeşitlerini hatırlıyorum, hatta birbirinden farklı aşılmanın yapıldığını da bilirim ama hangisinin nasıl yapıldığını pek bilmezdim. *Kalem aşısı, yarma aşı* özellikle hatırladıklarım aşılardı.

Bu işi yaparken kullanılan terimlerden biri de *kel* idi. Babam bahçemizden özel yöntemle kesilen, daha doğrusu ilgili ağaçtan dikkatlice alınan parçaları aşı yapılacak komşumuzun evine giderken yanımızda götürürdü.

Aşının yapılması çok dikkat isteyen bir iştir, daha doğrusu işlemidir. Mahallemizin en usta aşıcısı Erzincanlı Mehmet Amca (Şener) idi. Kendisi, Karaman Yolu üzerinde bulunan Orman idaresinde ağaçlarla ilgilenen bir görevli idi. Bazen bizim aşı işlerimizi gerçekleştirirken uzmanlığını da ortaya koyardı. Ancak bazı uygulamaların sonucunda aşıların tutmadığı da görülürdü.

Aşı konusu gündeme gelince ortaokul yıllarıma dönmem gerektiğine inanıyorduk. Konya Lisesi'nin orta birinci sınıfımızla ilgili bir hatıramı aktarmak isterim. O yıllarda ortaokullarda üç ayrı dersten oluşan bir dersimiz vardı, vardı da ortak adı neydi, hatırlayamıyorum. Bu üç ders, üç yıl sürecek bir ders idi. Ticaret, tarım, el işleri. İlk yıl bu derslerden ticarete matematik öğretmenimiz, tarıma ise tabiiye öğretmenimiz girmişti. Sonuncu dersimizin hocası ise resim öğret-

Kepekçilerin Nuri Amca'nın evi

Bu güzel evin üzüntü veren bir hikâyesi vardır. Bu çıkartmalı (cumbalı) evin fotoğrafı Çaybaşı Yazıları (2000, 2002) adlı kitabımız için 1999'un sonlarında çekilmişti. Ancak u çıkartma kitabımızın basımından bir süre sonra aşırı derecede yüklenmiş bir kamyonun kasasının gazabına uğrayıp yıkılmış ve yeri dümdüz edilmişti. Derken daha sonraki yıllarda evin tamamı Reyhan Konutları'nın iş makineleri tarafından yerle bir edilivermiştir.

menimizdi.

Tarım dersimizde pek çok yararlı bilgiler edinmiştik. Bu konulardan biri de ağaçların aşılması idi. Öğretmenimiz ise Nermin Ertürk idi. Babamdan görenek öğrendiğimiz işlemin teorik olarak nasıl gerçekleştirildiğini ise sınıfımızda öğrenmiştik.

Komşularımızın arasında soyadları/lakapları son derece farklı olanlar da vardı. Bunlardan ilki, Salih Mihçı Amca ile halamın evinin arasında yer alan çıkmaz sokaktaki tek evin sahibi olan Ölmezler idi. Ev sahibi, aynı zamanda mahallemizin çobanı olan İbrahim Amca idi ve hep Ölmezler diye anılırlardı. Hatta o çıkmaz sokak da Ölmezlerin *Sokağı* diye anılırdı.

Öbür komşumuz ise, *Allahçılar* diye bilinirdi. Aslında soyadları *Pekgönül* idi. Niçin bu lakapla

anıldıklarını bir türlü öğrenememiştim.

Komşularımız arasında iş birliği yapmak da sıkça görülürdü. Özellikle yaz sonlarında hanımlar bir evde toplanır, o evin ihtiyacı olan şehriyeyi dökerlerdi. Biz çocuklar da bazen yanlarına gider, âdeta otomatikleşmiş gibi yapılan el hareketleriyle işlerini yapan teyze ve ablaları izlerdik.

İlkokul yıllarımızın hoş bir hatırası vardı, onu da eklemek isteriz. Hâkimiyeti Milliye İlkokulu'nda eğitim öğretimimiz 15.00 sularında biterdi. O gün iddialı bir *ayaklı* (futbol maçı) yoksa doğru eve... Ulurmak Caddesi'ne çıkar, *Ayna'nın* oradan yola devam eder, *Şitan Mustafa'nın* (Mustafa Ağa) dükkânının önünden bizim meşhur Çaybaşı Caddesi'ne yönelirdik. Daha *Erenler'in* oraya gelmeden burnumu-

Komşuluklara veda

Kentsel dönüşüm rüzgârları esmeye başlamış. Artık evler elimizden çıkmak üzere... Mülk sahipleri evlerin işe yarayan bölümlerini alıp götürüyor. Böylece infaz kararı uygulanıyor. İlk ev, bizim çocukluğumuzdaki muhtarlarımızdan Salih Mihçı Amcamıza ait idi. Kapı ve pencereleri sökülmüş olan ötesindeki ev ise, yine vaktiyle küçük halamların (Hatice-Yusuf Özgüzar) idi. Artık caddemiz sakin, gelip geçeni yok gibi. Ancak kentsel dönüşümün sonunda caddemiz iki misli genişleyecek ve trafiği de oldukça artacaktı. Bu iki evin arasındaki çıkmaz ve adsız sokağımızın tek sakini vardı: Ölmezler... Mahallemizin ve semtimizin çobanı olan İbrâma (İbrahim Ağa)... Bu sokak biz çocukların ayaklı (futbol) oynadığı, kayısı çekirdeği ve boncuklarla eğlendiği güvenli bir alan idi. Topumuz bazen Mihçıların bahçesine kaçardı da almamız hayli zor olurdu.

zu bir *bekmez* (pekmez) kokusu sarardı. Bu, mahallenin bir bahçesinde *pekmez* kaynatıldığı anlamına gelirdi. Adımlar bizim eve doğru yaklaşınca kokunun kaynağı anlaşılacaktı. O cânım *pekmez kokusu* bizim bahçemizden geliyordu. Şansımız varsa *pekmez*in *köpüğe durma* vaktidir. Hemen çantaları bir kenara bırakıp doğruca bahçeye... Gözümün *pekmez ocağında*... Eski yıllarda öğrenip de aklımızda kalan bilgilerden yola çıkarak hemen bir hüküm verilir: *Köpüğe çeyrek var.*

Köpük savrulurken bir yandan

da *lengerilere* dökülmeye başlanır. Biz çocuklar hemen ilk kabı alıp, önceden hazırladığımız ağaç yapraklarıyla yemeğe başlarız. Derken asıl görevimiz başlar. Elimize kablara tutuşturulurken de gideceğimiz yer söylenir:

“Hadi, halanlara ver de gel.”

Derken komutlar sıraya girer:

“Bunu Sâlaplanlara...” (Saliha Abla)

“Bunu da Türkmerler’e...”

Böylece bizim köpük dağıtım seferlerimiz bir sürede devam eder.

Fahrünnisa Camii

Biz başından beri cami desek de o kutsal mekân 06 Mart 1959 tarihine kadar mescit idi, yani günde üç vakit ibadete açılırdı: Sabah, akşam ve yatsı. Daha önce de orada imamlık yapan babacığım daha sonra da hatiplik yapmaya başlamıştı. Aslında babacığım uzun zamandan beri de Mengene'deki Zaferiye Camii'nin cuma ve bayram namazlarını kıldırın hatibi idi. Fahrünnisa Camii birkaç yıl önce yangın tehlikesi ile baş başa kalıverdi. Yerel ve ulusal basında bu olay haber olarak yer aldı. Kimisi, kısmen yandı derken içlerinde kül oldu, enkaza döndü diyenler de çıktı. Yangının tarihi 28-29 Kasım 2015 gece yarısından sonrası. 30 Kasım tarihli gazetelerle fotoğrafı haberler yer aldı. Cami ibadete kapatıldığı için normal yollardan içeriyi görmemiz mümkün değildi. Etrafı boş olduğu için kible tarafından ortamın bir miktar yüksek olmasından yararlanarak pencereden içeriyi kısmen görebiliştim. Yangın ile ilgili çeşitli rivayetler dolaşırsa da gerçek yanma sebebini öğrenememiz mümkün olamadı. Daha sonraki yıllarda caminin arsasına yeni bir cami yapılarak ibadete açıldı. Ancak caminin üç duvarını süsleyen hatlar da kaybolup gitti. Bu hatların tamamı hattat ve hafız olan babacığım Mehmet Sakaoğlu'nun eseri idi. Fotoğrafımızda, yangından 15 yıl kadar önce tarafımızdan çekilen son durumu görülmektedir. Bir de çıkma bilgi. Caminin bulunduğu alan, bir zamanlar bizim anlı şanlı Fahrünnisa Mahallesi'nin sınırları içinde idi. Ancak daha sonra o alan Ulurmak Ali Hoca Mahallesi'ne bağlanmıştı. Bizim evlerimizin bulunduğu taraf mı? Orası da kısa bir süreliğine Gurbucedid Mahallesi'ne bağlanıvermişti. Derken mahallelerin birleştirilmesinden sonra yeni bir mahalle oluşturuldu ve oraya da caddemizin adı verildi: Çaybaşı Mahallesi. Haberlerde camimiz için 90 yıllık denilmesi doğru değildir. Son yapılışı o kadar eski olabilir ve camimiz daha önceleri başka tehlikeler de atlattır.

Bu tür damak tadı ürünleri meyve mevsimlerinde de evden eve dolaşır dururdu. Kimisi erkeci kaysılarından, kimisi sadece bir iki ailenin bahçesinde yetişen şeker *armud*ından (armut) tabak tabak dağıtırdı. Tabii genelde bu dağıtma işi biz çocuklara düşen bir görev olurdu.

Mahallede ölüm... Ölümün ne olduğunu bilmediğimiz günlerdeydik. Rahmetli babam sabah namazından dönmüştü. Aneme yavaşça bir şeyler söylediğini hatırlıyorum. Meğer, mescedimizin karşısındaki komşumuz Yusuf Yörelî'nin annesi Hediye Abla vefat etmiş. Tabii babımın söylemesi böyle değildi. O, "Hediye Apla geçinmiş." demiş olmalıdır. O sabah başımı yorganın altına çekip derin düşüncelere daldığımı hatırlıyorum.

İlerleyen yıllarda bizim caddeimizin üzerinde üç genç aralıklı olarak 32 yaşlarında vefat etmişti. Bunlar, *Ölmezlerin* büyük kızı Fadim Abla, *Zibeklerin* (Zeybeklerin) oğlu Mustafa Ağabey ve ablam Hayriye Karpuzoğlu idi. Bir yaz günü, öğle sonu, bizim eve Fadim Abla'nın vefat ettiği haberi ulaşmıştı. O hasta idi ve beklenen haber o gün yayılıverdi. Ben evde babamın işlerine yardım ediyordum. Hemen işimi gücümü bırakıp çarşının yolunu tutuverdim. Zaten avuç içi kadar olan Konya çarşısındaki bütün komşu erkekleri haberdar edili-verdim. İkinci namazına yetişirilen cenazeye hemen bütün komşu erkekler katılmıştı.

O yıllarda hacca gitmek hiç de kolay değildi. Aslında mahallemizde hacca gidebilecek aile sayısı pek azdı. Ayrıca kutsal topraklara otobüslerle gidilirdi. Kirala-

Edirnelilerin İhsan Amca

İhsan Amca'nın evi daha önceleri Abdullah Efendî'nin ki bizler Abdullâfendi derdik, evi idi. Yıllar sonra ölümler aileyi mahallemizden kopardı. Yeni sahipleri ise Edirneligil diye andığımız İhsan Amcalar oldu. İki kız ve beş oğuldan oluşan Kalabalık bir aile idiler. Evin öğürüm olan çocukları da vardı. Yıllar sonra onlar da ayrılınca kimlerin sürekli olarak kaldığını öğrenemedim. Bazen kiracların da kaldığını hatırlıyorum. Amcamızın mesleği kunduracılık idi. Yakın zamana kadar oğulların biri Kunduracılar İçinde baba mesleğini sürmüştü.

nan veya bu iş için hazırlanan otobüslerin sondan birkaç sırası kaldırılır, o boşluk eşyaların konulacağı ikinci bir bagaj olarak kullanılırdı.

Sabah namazından dönen babam bir kâğıda sarılı birkaç *firma*yı (hurma) cebinden çıkararak bizlere birer tane ikram ederdi. Arkasından da yeni hacımızın adını söylerdi. O yıllarda her hacı hediyelerini yerinden alıp getirirdi. Götürülen boş kablara da zemzem suyu doldurulurdu. Günümüzde ise hepsi ticaret insanları tarafından ithal edilmektedir. Hacılarımız ise Konya bu işlerin gerçekleştirildiği dükkânlara uğrayıp eksiklerini tamamlarlardı.

Babam Hafız Mehmet Saka-

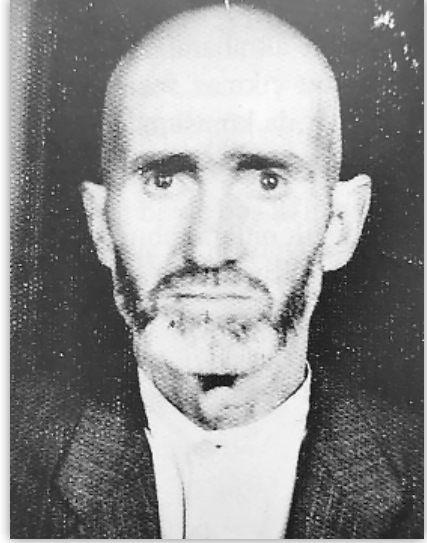
oğlu o yıllarda mescit olan günümü-
müzün Fahrünnisa Camiinin
imamı idi. Dolayısıyla imamet
görevinin dışında başka görevleri
de vardı. Mescidin temizliği, bah-
çedeki meyve ağaçlarının sulan-
ması, özellikle kış aylarında sobayı
yakmak vb.

Babamın bir görevi de mesci-
dimizin temizliği idi. Ramazan
ayının yaklaştığı günlerde, mes-
cit cemaatinin en kalabalık oldu-
ğu bir yatsı namazından sonra
bir duyuru yapardı. Burada, iki
gün sonra veya filan gün mesci-
din temizliğinin yapılacağı duyur-
lur, o sabah evdeki genç hanı-
mınların temizliğe gelmeleri istenilirdi. Gerçekten de o temizlik
günü mescidin temizliği için bir-
birleriyle yarışan hanımların çal-
ışmasına şahit olunurdu.

Mahallemizdeki düğünlerin
hanımları ilgilendiren yönüne
ele almayacağız. Ancak düğün
gününün sabahına da eğilmeden
geçemeyeceğiz. O yılların düğün
davetiyeleri son derece sade olur-
du. Davetiyenin uygun bir yerine
şöyle bir madde eklenirdi: *Ye-
mek:.....* Burada davetlilerin han-
gi saatte yemeğe gelecekleri be-
lirtilirdi. Mesela bu davetiyeler-
den bir bölümüne, 8.00 yazılmış-
sa başkalarına da 8.30 yazılırdı.
Böylece sınırlı sayıdaki sofraların
dolmasından sonra uzun bekle-
menin olmaması önlenirdi.

Bu düğünlerin komşulukla il-
gili en önemli noktası ise gelenle-
rin ağırlanmasıdır. *Pilav* adı veri-
len yemeğe erken gelen misafir-
ler, daha yemek başlamamışsa
önceden belirlenen yakın bir
komşunun evine alınırlardı. Ora-
da kendilerine çay veya kahve
cinsinden ikramlarda bulunur-
du.

Bu olayın devamı ise şöyle idi:

Kepekçilerin Nuri Amca

Nihayet bir tarih. Bizlerin Nörâ (Nuri Ağa,
ö de uzun okunacak) diye seslendiğimiz
amcamız, 1891-22 Şubat 1972 yılları arasında
yaşamış. Hacca gidişi ise 1962 yılı... Mesleği
marangozluktu. Yaz mevsiminde en az iki
ay bizim arka bahçemizde çerçeve işlerimizi
yapardı. Keresteciler Ahmet Tunç veya
Nurullahoğulları'ndan alınan keresteler uygun
ölçülerde dilimlenir, bizim bahçeye yıkılır ve
Amcamız orada bize ağabeyimin mesleğinin
gereği olan çerçeveleri yapardı. Çok cana
yakın bir amcamız idi. Hatırlayabildiğim
kadarıyla üç oğlu ve bir kızı vardı. Eşi Vesile
Hanım bizim ev hanımlarının çok yakın dostu
idi. Çocukluğumda benim de götürüldüğüm
gündüz oturmalarında çıkartmalarından
sokağa bakmanın büyük bir keyif verdiğini
söylemeliyim. Daha sonraki yıllarda, hemen
50 metre ilerisindeki Okul Sokağı'ndaki
arka bahçelerine ev yaptırmışlar ve oraya
taşınmışlardı.

Yemeğini tamamlayan misafirler
daha sonra ellerini yıkarlar, ar-
dından da başka bir komşunun
evine alınırlardı. Burada da ben-
zer ikramlar tekrarlanırdı. Böyle-
ce yeni gelen misafirlerle yemeği-
ni tamamlayan misafirler ayrı
ayrı evlerde ağırlanmış olurdu.

Her mahalledeki komşuluklar
gibi bizim mahallemizdeki kom-
şuluklar üzerine daha neler neler
söylenbilir. Belki bu konu küçük
bir kitabı bile doldurabilirdi. Bu
ön yazımız belki de gelecekte
ikinci bir yazımızla tamamlanma
şansını yakalayabilir.

25. ORTAÇAĞ VE TÜRK DÖNEMİ KAZILARI VE SANAT TARİHİ ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU

Prof. Dr.
Haşim
KARPUZ*

Konya'da 14-16 Ekim 2021 tarihlerinde 25. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları Sempozyumu, Erbakan Üniversitesi'nin ev sahipliğinde gerçekleşti. Uzun yıllar Türkiye'de kazılar, arkeologların hegemonyası altındaydı.

Aslında, arkeoloji, kronolojik olarak Bizans'a kadar dönemle ilgileniyor, ortaçağ ve sonrası sanat tarihçilerin ilgi alanındaydı. Bu kapsamda Prof. Dr. Oktay Aslanapa, Prof. Dr. Rüçhan Arık-M.O. Arık kapsamlı Türk kazılarını başlattılar.

Buna bağlı olarak sanat tarihi bölümlerinde Ortaçağ ve Türk

Dönemi Arkeolojisi Anabilim Dalı kuruldu. Kültür Bakanlığı'nın sanat tarihi kazılarını ikinci plana atması üzerine Ege Üniversitesi'nde Prof. Dr. Rahmi Hüseyin Ünal Ortaçağ ve Türk dönemi kazılarını bağımsız bir sempozyum olarak başlattı. İki dönem Selçuk Üniversitesi olarak sempozyuma ev sahipliği yaptık, yıllar geçti 25. Sempozyumu Erbakan Üniversitesi düzenledi.

Sempozyum, Erbakan Üniversitesi, Beşeri ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümünün organizasyonu olarak gerçekleşti. Öncelikle Gevale Ka-

(*) KTO Karatay Üniversitesi Öğretim Üyesi – Konya

zıları başkanı ve bölüm başkanı Prof. Dr. Ahmet Çaycı'yı tebrik ediyorum. Sempozyumda üç ayrı salonda iki gün içinde 110 bildiri okundu. Katılımcıların büyük bir bölümü genç sanat tarihçilerinden oluşuyordu.

Sunulan bildirimleri konularına göre şöyle gruplandırabiliriz:

- Kazı Alanlarının Korunması (Gülay Apa)

- Kaleler (Gevale Kalesi, Kadıkalesi (İzmir), Balıkesir Poimannenon Kalesi)

- Kamu Binaları-Ulusal Mimarlık Yapıları

- Çok sayıda tek yapı ölçeğinde araştırmaların sunumları, kervansaraylar-hanlar

- Yapı öğeleri, Eyvan (Ayşenur Dağ)

- Şükran Mahallesi Kazıları (Yapılar-Çini Fırını) (M. Ali Çelebi, Ali Şahin Esen)

- El Sanatları: Cilt, mezartaşları, seccadeler, müzelik eserler.

- Bizans Dönemi kazı ve araştırmaları (İzmir Kadıkalesi kazıları-Zeynep Mercangöz) Mete Mimiroğlu Koyunoğlu Müzesi'ndeki ikona ve litürjik eserler

- Kazı ve restorasyonlar: Mevlâna Müzesi-Kubbe-i Harda (Naci Bakırcı), Aksaray II. Kılıçarslan Hamamı, O.N.Dülgerler-Haşim Karpuz

- C salonunda son gün sunulan bazı bildirimler, ilgisiz ve çok yüzeyseldi: Fransız basımı Le Petit Journal'de Türk imajı İngiliz seyyah Bartlett' in İstanbul gravürleri

Sonuç olarak, öncelikle düzenleme kurulunu (Ahmet Çaycı ve Ahmet kutlamak gerek. Bilimsel seviye yüksekti. Bildiri sunan gençler gelecek vaad etmektedir. Konya önemli bir ortaçağ, Selçuklu başkenti, Selçuklu günlerinde de medreseleri bilim adamlarıyla önemli bir kültür sanat şehriydi.

AKADEMİK SAYFALAR 21. CİLDE BAŞLARKEN

Hasan
YAŞAR

1989 yılında yayın hayatına başlayan ve yirminci cildini tamamlayan *Akademik Sayfalar* kurucusu Mehmet Ali Uz ağabeyle tanışıklığımız mezkûr evladıyla yaşıt nerdeyse. *Akademik Sayfalar*'da yayımlanan ilk yazım da dördüncü ciltte, yani 2004 yılındaydı ve "Ahmet Rasih İzzet Koyunoğlu ve Koleksiyonu" başlığını taşıyordu. Yıllar nasıl da hızlı geçmiş! Geçen yıllara bakınca Mehmet Ali Uz ve *Akademik Sayfalar*'la temasım bereketli denecek kadar verimli olduğunu müşahade ediyorum. Daha önceleri Mehmet Ali Uz ağabey ve *Akademik Sayfalar*'la ilgili üç tane yazı kaleme almışım. Tekrara düşmek için onlara atf-ı nazarda bulundum. Geçmiş yazılarda Mehmet Ali Uz ve *Akademik Sayfalar*'ın önemini sanal âlemde aşağıdaki linklerden veya varsa fizikî olarak okuyabilirsiniz.

<https://www.merhabahaber.com/d/file/10-31-24-11-2010.pdf>, <https://www.merhabahaber.com/d/file/11-13-13-04-2011.pdf>, <https://www.merhabahaber.com/d/file/cilt-15,-sayi-31,-4-kasim-2015.20151106125331.pdf>.

Bu yazıma Konya tarihinde bir ilk olan *Konya Ansiklopedisi*'nin Mehmet Ali Uz, *Akademik Sayfalar* ve âcizane fakirin sayesinde 2009-2014 yılları arasında gerçekleştiğini söyleyerek başla-

mak istiyorum. Nadir şehirlerle nasip olacak bir çalışma şimdilerde dijital ortama hazırlanıyor. Bu yönüyle de Türkiye'de bir ilke imza atılmış olunacak. Ansiklopedilerde mesele olan güncelleştirme konusu da sanal ortamda olan kolaylık sebebiyle aşılmış olacak. Şimdilerde birçok şehir Konya'ya bakarak şehir ansiklopedisi nasıl hazırlanır, onu tatbik etmeye çalışıyor. Tabii ki bu yazı bir ansiklopedi yazısı olmadığı için sözü burada kısa keserek başka bir konuya değinmek istiyorum.

Akademik Sayfalar'da uygulanmaya çalışılan ve Mehmet Ali Uz üstadın üzerinde durduğu dil meselesi üzerinde durmak istiyorum. Bu konuda Uz Hoca'mın ifadeleri şöyle: "Türk kültürü büyük bir erozyona uğramıştı. Dilimiz yabancı dillerin baskısı altında idi. Bir imparatorluk dili olan dilimiz, öz Türkçecilik ve tasfiyecilik dönemi sonunda büyük zaafa uğratılmış, âdeta bir kabile dili hâline getirilmişti. Gençler değil bir asır, 25-30 yıl önce basılan eserleri bile okuyup anlamada zorlanıyorlardı. Buna çok şahit olmuştum. Bir de zaman zaman tarihe ve geleceğe not düşme zureti ile karşı karşıya kalınıyordu. Bu da son derece önemli idi."

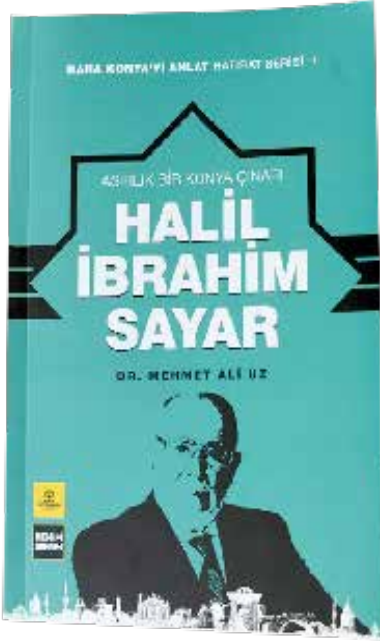
Dil meselesinin çözümünün okullarda okutulan ders kitaplarında kullanılan dil ile çözülebile-

ceği kanaatındayım. Bu kanaati mi bu alanın diğer bir üstadı D. Mehmet Doğan “Devlet Sözlük Yazar mı” kitabında şu şekilde ele alıyor: “21. Yüzyılın başında bir Millî Eğitim bakanı, hadi adını da verelim: Metin Bostancıoğlu, dilimizde yaygın olarak kullanılan köklü kelimeleri yasaklayan bir ‘genelge’ yayımladı. Ders kitapları da buna göre yazılacaktı. O zamanki yönetim tam bir ikiye bölünmeyle bu genelgeyi öne sürmeden ders kitabı yazan yayıncıların kulağını büktü: ‘Bu kelimeleri kullanırsanız, kitabınız geçmez!’ Birçok yayın evi, mecburen kabul etti. Ders kitaplarına sokulan kelimeler bir nesil sonranın dili oluyor. Şimdi işte gençlik bu dili biliyor ve kullanıyor! 19 yıl içinde ne Millî Eğitim bakanları geldi geçti, dil konusundaki o bakanın genelgesi uygulanmaya devam etti. Bugün okul kitapları işte Meclis’te yaptığını savunamayan bakanın uygun gördüğü dille yazılıyor! Sadece bu mu? Bu kelimele-

rin geçen zaman içinde tepeden aşağıya yöneticilerin diline bulduğu görülüyor. Devletin bürokratik ideolojisi zaman içinde bütün iktidarları teslim alıyor!”. Şimdi yapılacak şey bütün okullarda okutulan ders kitaplarını bu yasaklamayı ortadan kaldırarak zengin bir dil ile kaleme aldirmek olsa gerek. Dil meselesi de yince de Osmanlı Türkçesine temas etmezsek eksik bırakmış oluruz. Mevzubahis olan dil meselesinin Osmanlı Türkçesi cephesinden bakılınca konuyu çok güzel özetleyen Prof. Dr. Saadeddin Ökten Hoca’nın bir makalesini geçenlerde okudum. Ondan da bir pasaj aktarmak istiyorum. “Malumunuz, bir medeniyetin var olabilmesi için önce dile ihtiyaç vardır; kendini ifade edecek, tefekkür edecek, söz sanatları yapacak. Her dinde her medeniyette kutsal sayılan metinler vardır. İşte Osmanlıca öyle bir dil. Dil bozulduğu zaman siz medeniyet dünyasından çok şey kaybediyorsunuz; ama bunun farkında değilsiniz. Çünkü yazı, nesilden nesile o medeniyetin, o dilin aktarımı demek.” Bir medeniyetin dili olan Osmanlı Türkçesini biz terk etmişiz, ama batıda belli başlı üniversitelerde bir medeniyet dili olarak okutuluyor. Osmanlı Türkçesi konusunda yakın zamanda yazdığım makaleyi aşağıdaki linkten okuyabilirsiniz: <https://www.merhabahaber.com/d/file/cilt-20-sayi-19-19-mayis-2021.pdf>

Akademik Sayfalar’da Mehmet Ali Uz üstadın başlatmış olduğu başka bir gelenek de sözlü tarih çalışmaları idi. Yaşayan Konya hafızalarını konuşturarak kayıt altına alıyor ve yayımlıyordu.

Şimdilerde biz onun başlatmış olduğu çalışmayı “Bana Konya’yı Anlat” projesiyle canlandırıyor ve geliştiriyoruz. Bu projenin ilk eseri de yine üstadın Halil İbrahim Sayar’la yapmış olduğu çalışmayı kitaplaştırdığımız “Bir Asırlık Çınar Halil İbrahim Sayar” kitabı oldu. Bu kitabın ön sözünde Uz, sözlü tarihle ilgili şunları söyler: “Kültürümüzün önemli bir bölümünü sözlü kültür teşkil eder. Bu kültür, nesilden nesile aktarılır. Bunların kayıt altına alınmasında büyük fayda vardır. Kayıt altına alınmayan yaşantı ve hayat tarzları zaman içerisinde unutulmuş kaybolur. Sözlü kültürde önemli tarihî ipuçları bulunabilir. Konya konu olunca sözlü kültürün kayıt altına alınması daha bir önem kazanır. Bir asırlık Konya yaşantısında büyük değişiklikler olduğu gibi tarihî dokuda da önemli tahribatlar meydana geldi. Bu değişikliklerin çoğu kayıt altına alınamadı. Konya’da bir zamanlar nerede ne vardı, bunlar unutuldu, insan

tipleri hatırlanmaz oldu.” Üstadın işaret ettiği gibi tarihe kayıt düşmek, bir dönümün Konya’sının fotoğrafını çekmek ve gelecek nesillere söyleyecek sözü olanları bulup, dinleyip yazıya geçirip kayıt altına almak ve geleceğe taşımak bu proje sayesinde mümkün olacak inşallah. Bu maksatla yaklaşık yüz kişi tespit edilerek yola çıkıldı ve Uz Hoca’m dâhil yirmi beş kişi dinlendi ve kayda geçildi. Şu ana kadar üç kitap yayımlandı ve 2023’e kadar da Allah nasip ederse bitirmeyi planlıyoruz.

Yirmi cildini tamamlayıp yirmi birinci cildine başlarken *Akademik Sayfalar*’a nice ciltler ve Mehmet Ali Uz üstadımıza da sağlıklı, hayırlı ömürler niyaz ediyorum.

Kamil
UĞURLU

MERHUMU NASIL BİLİRDİNİZ? -9-

ABDAL HAYDAR AĞA

Onu tanıyanlar böyle tanıyorlar. Yiğit lâkabı ile anılır derler. Kendisinden söz ederken de böyle söylüyor.

Gençliğinde oldukça uzun boylu olmalı ki, şimdi hafifçe beli bükülmüş, yaşlanmış, nuranî bir insan. Fevkâla-de müeddep. Umur gördüğü belli. Tam bir derviş. Konuşurken kelimeleri dikkatle seçiyor. İnsanın yüzüne hiç bakmıyor. Sık sık diliyle, kuruyan dudaklarını ıslatıyor. “Hünkârım” ile, veya “Sultanım” ile söze başlıyor.

Onu anlattılar. Osmanlı'nın o nefis zerafeti ile “müslim kipti” dedikleri, incitmekten çekindikleri, hanımları sepet ören, beyleri sazla, sözle meşkeden, hâl ehli gruba dahil bir temiz insan imiş. Rahmetli Hacıveyiszâde Efendi'nin cemaatindenmiş. Mevlevîlerin son dervişlerinden “Kümük Halil Efendi”nin talebesi, daha sonra halifesi olmuş. Anlatırken, hârikaları son derece normal, olağan bir hâdiseyi anlatır gibi konuşuyor.

“Bir gün sabah namazında, baktım, önümdeki safın sağ tarafında, cedd-i evvelim, efendim, sultanım Hz. İbrahim (K.S) oturuyor. Namazdan sonra onunla sohbet ettim. Birçok müşkülümü danıştım. Mübarek cevaplar aldım.. Ona göre hal eyledim..”

Çocuklarının hep “kız” olması, dâr-ı dünyaya bir “erkek evlât” bırakmak istemesi hadisesini de yine aynı mecliste (veya meşkte veya halvette) sormuş, niyazda bulunmuş. Kendisine işarette bulunulmuş. Şimdi dört erkek evlât sahibi.

Çok güzel anlatıyor. Su gibi konuşuyor. Ve çok güzel dinliyor. Mevlevîlerin o engin tevekkülünü, edebini, derviş âdâbını artık kendine hâl edinmiş. Bunları yaşarken zorlanmıyor.

Marifet göstermiyor ve kerâmetten söz etmiyor.

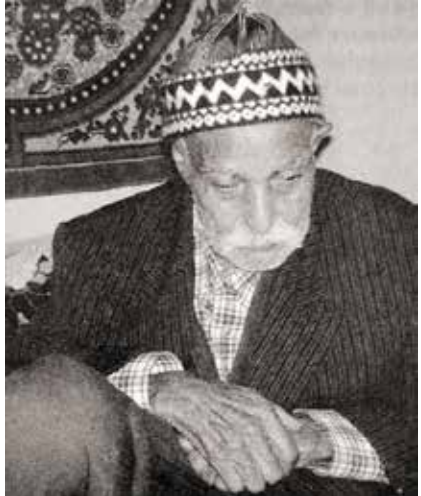
İnsan o mahallerden geçerken, bahçe duvarının üzerine tezekler dizilmiş, kapı önlerine deterjanlı sular boşaltılmış, sokakları pancar melâsı ve gübre kokan, bir gözü mavi, diğeri yeşil Moğol köpeklerine benzer itleri insanın bacağına saran, eteğinin bir ucunu beline sokmuş, esmer ve şişman ve altın dişli hanımların pence-renden pencereye konuştukları o mahallerden geçerken, o kapıların, o duvarların, o mekânların içinde kimlerin, nelerin olduğunu ne bilsin.

Geçer gider.

Hattâ içinde bir ürpertiyle, hızlıca geçer gider.

O duvarların ötesinde de, bekleyen, isteyen, hasret çeken, hayal kuran, korkan, bazan mutlu, bazan en olmadık şeylerden huzur icadeden insanların olduğunu, bir “Abdal Haydar Ağa”nın yaşadığını ne bilsin..

Bilse, gider onun bir bardak çayını içer, duasını alır da yoluna öyle devam eder...

Abdal Haydar Ağa